

даних та освітніх платформ для вчених по всій Україні. Повнотекстова база даних ScienceDirect, що теж є продуктом компанії Elsevier, містить 25% світових наукових публікацій з усіх галузей знань від понад 47 тис. впливових авторів. Крім того на платформі ScienceDirect представлені такі типи наукових видань як: електронні книги Elsevier (eBooks), книжкові серії (Book Series), довідкові видання (Handbook), навчальні посібники (Textbooks) тощо.

База Scopus компанії Elsevier є інструментом в галузі наукометрії, який надає різні метрики для кількісного виміру науки, формує авторські профілі та профілі наукових установ. Впорядкування профілів установ започатковане Міністерством освіти і науки України у 2022 році забезпечує коректне відображення статей працівників відповідних установ в інституційних профілях та сприяє здійсненню якісного моніторингу результатів наукової діяльності установ за показниками публікаційної активності.

Платформа Web of Science на сьогодні містить 15 баз даних, які створюються як компанією Clarivate, так і її партнерами. Загалом на платформі індексується більше 33 тис. видань з усіх дисциплін. Основною частиною колекції є наукометрична база даних Web of Science Core Collection (WoSCC), яка складається з індексів наукового цитування періодичних видань з природничих і технічних наук.

З 2019 року з метою пошуку наукової літератури та виявлення зв'язків між науковими документами функціонує вітчизняна пошукова система Open Ukrainian Citation Index (OUCI). Пошукова система і база даних наукових циту-

вань розраховує метрики, що повинні допомогти користувачам з пошуком потрібної інформації. Усі дані отримуються виключно з бази Crossref, де зберігається інформація про зв'язки публікацій через технологію Digital Object Identifier (DOI), а також метадані опублікованих наукових матеріалів.

З квітня 2023 року командою українських розробників анонсовано створення національного рейтингу наукової продуктивності українських організацій — Ukrainian National H-index Ranking. Він оцінює наукову продуктивність в межах країни на основі показників індексу Гірша. Для розрахунку показників беруться до уваги відомості наукометричних баз даних Scopus, Web of Science та Google Scholar.

Наразі актуальним є питання про науковий внесок кожного вченого, його вплив на події, що відбуваються в обраній ним галузі науки. Наукову діяльність важко оцінити лише за одним параметром, є необхідність оцінювання з використанням кількісних та якісних показників, що дає можливість отримати відомості про актуальність певної тематики або її застарілість, рівень опису сучасних проблем тощо.

В світі є чимало прикладів некоректного використання метрик, проте, проблема не в самих базах даних чи інструментах, а в хибній інтерпретації наукометричних показників. Тому важливим лишається продовження дискусії щодо використання web-орієнтованих ресурсів і сервісів як засобів оцінки та впровадження результатів наукових досліджень, пошуку нових джерел інформації про впливовість наукових видань та відстеження тенденцій в сучасних наукових підходах.

УДК 631.52:633.15:631.67

Марченко Т. Ю.¹, д. с.-г. наук, завідувачка відділу селекції сільськогосподарських культур

Скакун В. М.², здобувач ступеня доктора філософії

¹Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства

²Національної академії аграрних наук України

E-mail:tmarchenko74@ukr.net

РЕАКЦІЯ ГЕНОТИПІВ ЛІНІЙ – БАТЬКІВСЬКИХ КОМПОНЕНТІВ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ НА РІЗНУ ЩІЛЬНІСТЬ ЦЕНОЗУ

Польові досліді проводили впродовж 2019–2021 рр. в сільськогосподарському виробничому кооперативі «ПЕРЕМОГА» (с. Клепачі, Хорольський р-н, Полтавська обл.) в агроекологічній зоні Центральний Лісостеп. Клімат Центрального Лісостепу помірно-континентальний, із порівняно м'якою, малосніжною зимою та теплим, помірно вологим літом. Ґрунт дослідної ділянки – чорнозем типовий. Агротехніка вирощування сортів кукурудзи в досліді була загальноприйнятною для Лісостепової зони України. Попередник – соя.

Об'єктом досліджень слугували наступні компоненти гібридів кукурудзи: Лінія 'ОР-26А' (ФАО 240) – материнська форма гібриду 'Зедан

26' (ФАО 240), плазма Змішана. Лінія 'АВ-20Б' (ФАО 260) – батьківська форма гібридів Зедан 26 (ФАО 240) та 'Зедан 28' (ФАО 260), плазма Змішана. Лінія 'ОР-28А' (ФАО 260) – материнська форма гібриду 'Зедан 28' (ФАО 260), плазма Змішана. Лінія 'ОР-32А' (ФАО 320) – материнська форма гібриду 'Зедан 32' (ФАО 320), плазма Змішана. Лінія 'АВ-30Б' (ФАО 320) – батьківська форма гібриду 'Зедан 32' (ФАО 320), плазма Змішана.

Серед батьківських компонентів найвища маса 1000 насінин спостерігалась у середньостиглої лінії Змішаної генетичної плазми 'АВ-30Б' (ФАО 320) – в середньому 172,2 г. Найменшу масу (138,6 г в середньому) показала лінія плазми Змішана

‘ОР–26А’ (ФАО 240). Генотип батьківської лінії мав найбільший істотний вплив на масу 1000 насінин ліній батьківських компонентів кукурудзи.

Для кожної лінії існував індивідуальний оптимум висоти рослин, що забезпечував найвищий рівень урожайності насіння. Так, для ліній ‘АВ–30Б’ і ‘ОР–28А’ оптимальні параметри висоти рослин знаходились в межах 185–190 см, що може забезпечувати урожайність насіння на рівні 4–4,5 т/га. Для ліній ‘ОР–32А’ і ‘ОР–26А’ оптимальна висота рослин була в межах 175–185 см. Характерним є те, що такий оптимум не пов’язаний з групою стиглості ліній, а є результатом генотип-середовищної реакції на агротехнічні заходи.

В середньому за роками найбільша урожайність насіння 4,46 т/га була у середньостиглій лінії ‘АВ–30Б’ (ФАО 320), яка є батьківською формою гібриду ‘Зедан 32’ (ФАО 320), плазма Змішана, за густоти 80 тис. рослин/га. За густоти 90 тис. рослин/га врожайність склала 4,21 т/га, за умови загущення посівів до 90 тис. рослин/га спостерігалось зниження урожайності до 4,19 т/га.

Середньостигла лінія ‘ОР–32А’ (ФАО 320), яка є материнською формою гібриду ‘Зедан 32’ (ФАО 320), плазма Змішана, також максимальну врожайність показала за густоти 80 тис. рослин/га, що становила 4,42 т/га. За густоти 100 тис. рослин/га спостерігалась мінімальна урожайність – 4,11 т/га.

Середньорання лінія ‘ОР–28А’ (ФАО 260) – материнська форма гібриду ‘Зедан 28’ (ФАО 260), плазма Змішана, – максимальну врожайність показала за густоти рослин 90 тис. рослин/га (4,21 т/га), мінімальну – за густоти 70 тис. рослин/га (3,87 т/га).

Середньорання лінія ‘АВ–20Б’ (ФАО 260), яка є батьківською формою гібридів ‘Зедан 26’ (ФАО 240) і ‘Зедан 28’ (ФАО 260), плазма Змішана, максимальну врожайність на рівні 4,17 т/га показала за густоти 90 тис. рослин/га, мінімальну 3,61 т/га – за густоти за густоти 70 тис. росл./га.

Середньорання лінія ‘ОР–26А’ (ФАО 240) – материнська форма гібриду ‘Зедан 26’ (ФАО 240), плазма Змішана, – максимальну врожайність показала за густоти рослин 100 тис. рослин/га (3,82 т/га), мінімальну – за густоти 70 тис. рослин/га (3,52 т/га).

Висновки. Ріст і розвиток рослин, формування урожайності батьківських компонентів кукурудзи впродовж періоду вегетації за різних густот стояння у різних груп стиглості проходили диференційовано. Найбільший істотний вплив на

масу 1000 насінин мав генотип батьківської лінії кукурудзи: найбільшу масу (в середньому 187,1–192,2 г) показали середньостиглі лінії ‘ОР–32А’ і ‘АВ–30Б’ за густоти 70 тис. рослин/га. Загалом усі лінії – батьківські компоненти максимальну масу 1000 зерен показали за густоти 70 тис. рослин/га (у середньому 168,9 г), яку можна вважати оптимальною. Збільшення густоти посіву до 80, 90 і 100 тис. рослин/га викликало зменшення показників досліджуваної ознаки.

Середньоранні лінії ‘ОР–26А’ (ФАО 240), ‘АВ–20Б’ (ФАО 260), ‘ОР–28А’ (ФАО 260) показали негативний зв’язок між урожайністю та масою 1000 насінин: $r = -0,967$, $-0,721$ та $-0,687$. Ці лінії мають невисокі генотипові показники крупності зерна, тому збільшення маси 1000 зерна агротехнічними заходами за рахунок зрідженості посіву призводить до різкого зниження урожайності насіння. Середньостиглі лінії ‘АВ–30Б’ (ФАО 320), ‘ОР–32А’ (ФАО 320) показали тісний позитивний кореляційний зв’язок між масою 1000 насінин та урожайністю насіння: $r = 0,859$ та $0,822$ відповідно.

Група стиглості батьківських форм кукурудзи впливала на висоту рослин на різних етапах їх росту та розвитку. Середньорання лінія ‘ОР–26А’ (ФАО 240) мала мінімальну висоту – в середньому за дослідом 173,5 см, а середньостиглі лінії ‘ОР–32А’, ‘АВ–30Б’ (ФАО 320) мали максимальну висоту рослин – в середньому 189,6 і 190,2 см відповідно. Висота рослин збільшувалась за збільшення густоти рослин, хоча залежності висоти рослин ліній кукурудзи та урожайності насіння носили переважно криволінійний характер. Для кожної лінії існував індивідуальний оптимум висоти рослин, що забезпечував найвищий рівень урожайності насіння. і є результатом генотип-середовищної реакції на агротехнічні заходи.

Висота прикріплення верхнього (продуктивного) качана змінювалась у досить широких межах – від 66,8 до 97,5 см. Найвище він розташовувався у середньостиглій лінії ‘АВ–30Б’ (ФАО 320) (в середньому на рівні 95,3 см), а найнижче – у середньоранньої лінії ‘ОР–26А’ (в середньому 66,8 см).

Батьківські компоненти по-різному реагували на густоту рослин, оптимальну площу живлення треба встановлювати індивідуально для кожного генотипу. Найвища врожайність насіння – 4,46 т/га сформувалась у лінії ‘АВ–30Б’ (ФАО 320), що пов’язано зі збільшеною тривалістю періоду вегетації і оптимізованою технологією.